

LUOMUALAN KEHITYS- OHJELMA

2015–2020

LUOMUA. ILMAN MUUTA.

LUOMUALAN KEHITYSOHJELMAN TARKOITUS	3
MISSIO – Mikä on luomun tarkoitus?	4
VISIO – Millaisena näemme luomun tulevaisuudessa?....	4
STRATEGISET TAVOITTEET – Mitä välietappeja visio vaatii?	5
TOIMENPITEET	6
Pro Luomun toimenpiteet	6
Luomun tarinan luominen	6
Hyvien käytäntöjen levittäminen ja todentaminen	6
Jatkuvan kehittymisen kannustaminen	6
Byrokratian keventäminen	7
Tavoitteiden toteutumisen seuranta	7
Yhteistyö	7

PRO LUOMU

Luomualan kehitysohjelma on tarkoitettu rohkaisemaan luomualan toimijoita tekemään asioita, joilla voidaan vauhdittaa maltillista kehitystä. Missio, visio ja strategiset tavoitteet on tarkoitettu ohjaamaan eri tahojen toimenpiteitä samansuuntaisiksi ja siten tukemaan toinen toisiaan ja koko alan kasvua.

Edellinen luomualan kehitysohjelma laadittiin hallituskauden mittaiseksi ajanjaksolle 2011–2015. Ohjelman viimeinen vuosi on meneillään, joten nyt on uuden ohjelman aika. Edellisen ohjelman keskeinen tavoite oli kolminkertaistaa luomumarkkina. Tavoitteesta jäädään, mutta kehityksen suunta on ollut kasvu. Markkina on kaksinkertaistunut ja luomuvaikeita kasvanut merkittävästi. Myös luomutuotanto on kasvanut. Yleinen taloudellinen tilanne on heikentynyt selvästi sitten vuoden 2011, mikä hidastaa myös luomutuotteiden myynnin kasvua. Taloudellisen tilanteen odotetaan jatkuvan heikkona vielä tulevinakin vuosina, mikä haastaa luomualan arvoketjun toimijat kehittämään luomua ja luomutuotteita niin, että kuluttajien kiinnostus kasvaa. Kotimaisten kuluttajien ja ammattikeittäiden lisäksi luomun kansainväliset markkinat tarjoavat mahdollisuuksia hyvälle suomalaisille luomutuotteille.

Luomun ketjubarometrin (2015) mukaan luomualan toimijat uskovat luomualan maltilliseen kasvuun. Suurimpina kasvun esteinä he kokevat kuluttajien ostohalukkuuden: miten saada kuluttajat ostamaan tuote, jonka tuotantotapaa monet arvostavat, mutta pitävät hintaeroa tavanomaisiin tuotteisiin usein liian suurena. Erityisesti viljelijät kokevat kasvun esteeksi luomun byrokratian ja ammattikeittäöt heille sopivien tuotteiden huonon saatavuuden.

Tämän ohjelman taustalla ja täydentäjänä ovat Valtioneuvoston luomuohtelmaan Lisää luomua -tavoitteet, joiden mukaan luomun osuuden tulee olla 20 % sekä viljelyalasta että julkisten ruokapalvelujen ateriaista vuonna 2020.

MISSIO – Mikä on luomun tarkoitus?

Luomu yhdistää ympäristön kannalta parhaat tuotantotavat, korkeat vaatimukset eläinten hyvinvoinnille sekä kuluttajien toiveet korkealaatuisista ja luonnollisista tuotteista.

Luomutuotannon vähimmäisvaatimukset on määritelty EU:n luomulainsäädännössä. Sitä ohjaa luomualan kansainvälisen järjestön (IFOAM) määrittelemät luomun periaatteet terveys (*health*), ekologia (*ecology*), oikeudenmukaisuus (*fairness*) ja huolenpito (*care*). EU:n luomuasetus määrittelee luomulle kahtalaisen yhteiskunnallisen merkityksen: yhtäältä se tuottaa luonnonmukaisia tuotteita niitä haluaville kuluttajille ja toisaalta tarjoaa kaikille julkishyödykkeitä, jotka edistävät ympäristönsuojelua, eläinten hyvinvointia ja maaseudun kehittämistä. Luomualan kehitysohjelman missio pohjautuu tähän alla olevaan määritelmään.

Luonnonmukainen tuotanto on kokonaisvaltainen tilanhoitojärjestelmä, jossa yhdistyvät ympäristön ja ilmastotoimien kannalta parhaat käytännöt, runsas luonnon monimuotoisuus, luonnonvarojen säästäminen sekä eläinten hyvinvointia koskevien tiukkojen vaatimusten ja tuotantovaatimusten soveltaminen. Luonnonmukaisella tuotantotavalla on siten kahtalainen merkitys: yhtäältä se tuottaa erityisille markkinoille luonnonmukaisia tuotteita niitä haluaville kuluttajille ja toisaalta tarjoaa kaikkien yleisesti saatavilla olevia hyödykkeitä, jotka edistävät ympäristönsuojelua, eläinten hyvinvointia ja maaseudun kehittämistä. Luonnonmukaisten tuotteiden laatu on korkea muun muassa siitä syystä, että kyseisten tuotteiden tuotannossa noudatetaan korkeita terveyteen, ympäristöön ja eläinten hyvinvointiin liittyviä vaatimuksia. (Council regulation (ec) no 834/2007, neuvoston yleisnäkemyksiksi asetukseksi 9750rev.1).

VISIO – Millaisena näemme luomun tulevaisuudessa?

Vuonna 2020 luomutuote on kiinnostava ja haluttu. Luomu on osa suomalaista arkea.

Luomualan visio ulottuu vuoteen 2020. Vision keskiössä on kuluttaja, jonka haluamme kiinnostuvan ja haluavan luomutuotteita. Tuote on nostettu visioon siksi, että luonnonmukaisen tuotantotavan lisäksi luomutuote ja sen ominaisuudet ovat valintatilanteessa ratkaisevia. Arjen korostamisella kuvataan sitä, ettei luomu ole vain erityistilaisuuksia ja erityiskohderyhmiä varten, vaan kaikille hyvän ja laadukkaan ruuan ystäville. Samalla se kertoo, että luomu on mahdollisuus yhä useammalle arvoketjun toimijalle.

1. *Luomutuotteet ovat innovatiivisia, laadukkaita ja trendikkäitä.*
2. *Luomulla on puhutteleva tarina.*
3. *Luomussa noudatetaan ympäristön sekä kotieläinten hyvinvoinnin kannalta parhaita käytäntöjä.*
4. *Luomun arvoketjussa kehitetään jatkuvasti tuottavuutta ja kannattavuutta.*

Ensimmäinen strateginen tavoite liittyy luomutuotteisiin. Edellisessä kasvuohjelmassa tavoitteena oli lisätä luomuvaihtoehtoja, mikä onkin toteutunut. Tässä ohjelmassa siirrytään seuraavaan vaiheeseen: miten saada luomutuotteista entistä houkuttelevampia, jolloin ne kiinnostavat laajempaa kohderyhmää. Luomutuotteiden tulisi olla enemmän kuin tavanomaisten tuotteiden kopioita; niiden tulisi seurata kulutustrendejä ja luomu voisi olla lähtökohta myös uusille tuoteinnovaatioille. Luomun tuotekehityksessä tulee muistaa myös ammattikeittiöiden tarpeet.

Toinen tavoite liittyy luomun markkinointiin. Suomessa luomun markkinointi on vähäistä, hajanaista ja esimerkiksi muihin Pohjoismaihin verrattuna hyvin varovaista. Luomuviestintään liittyy myös epäilyjä siitä mitä uskalletaan sanoa, mitä on vahvistettu tutkimuksin ja mikä erottaa luomun tavanomaisesta. Luomulta puuttuu yhtenäinen tarina. Kuluttajien kiinnostuksen vahvistamiseksi tarvitaan luomun tarina, jota eri toimijat voisivat hyödyntää omassa markkinoinnissaan.

Kolmas tavoite liittyy luomun mission jalkauttamiseen. Luomun säädösten tavoitteena on ympäristön ja tuotantoeläinten hyvinvointi. Säädökset asettavat vähimmäisvaatimukset, mutta parhaat käytännöt kehittyvät ammattitaitoisten tekijöiden myötä. Myös tutkimustietoa tarvitaan käytäntöjen hiomiseen. Luomulla on tarjottavana hyviä ja koeteltuja käytäntöjä ravinteiden kierrätykseen ja kotieläinten hyvinvointiin, jotka korostuvat nyt myös tavanomaisessa tuotannossa. Luomu on kokonaisvaltainen tuotantotapa, joten parhaiden käytäntöjen todentamiseksi tulee mitata useita eri tekijöitä. Mittaus- ja arviointimenetelmien tulee olla sellaisia, jotka ottavat huomioon luomutuotannon erityispiirteet.

Neljäs tavoite liittyy jatkuvaan kehittymiseen ja koko luomuarvoketjun kannattavuuden ja tuottavuuden parantamiseen. Luomun ketjubarometrin mukaan toimijoita sitouttivat eniten usko luomun kasvuun ja hyötyihin, ei niinkään toiminnan kannattavuus. Jotta luomuarvoketju on kestäväällä pohjalla, toiminnan tulee olla kannattavaa. Luomun käytäntöjä tulee hioa osaamisen ja teknologian kehityksessä. Tähän liittyvät myös luomusäädösten ratkaisuhakuiset tulkinnot ja sujuvat valvontakäytännöt. Luomun tuottavuutta on mahdollista lisätä osaamisen, yhteistyön ja hyvien käytäntöjen kautta. Satojen ja tuotoksen paraneminen vahvistavat myös luomun ympäristöhyötyjä. Luomu voi ja sen pitääkin olla myös tehokasta, jotta visio voi toteutua.

Tavoitteiden 1–2 toteutumista mitataan myynnin kehityksellä vähittäiskaupassa, HoReCa-sektorilla ja luomuviennissä.

Tämän ohjelman visio ja tavoitteet on tarkoitettu ohjaamaan eri tahojen toimenpiteitä samansuuntaisiksi ja siten tukemaan toinen toisiaan ja koko alan kasvua. Rohkaisemme kaikkia alan toimijoita osallistumaan luomun kehitykseen.

Pro Luomun toimenpiteet

Pro Luomu parantaa elinkeinon toimijoiden edellytyksiä vision ja tavoitteiden toteuttamiseen edistämällä luomualan toimijoiden yhteistyötä, tuottamalla ja välittämällä tietoa, parantamalla arvoketjun toimijoiden osaamista ja keskinäistä tiedonvaihtoa sekä koordinoimalla julkisia kehityspanoksia näiden tavoitteiden saavuttamiseen. Pro Luomun keskeiset toimenpiteet Luomualan kehitysohjelman toteuttamisessa ovat:

1. Luomun tarinan luominen

Pro Luomu tuotti yhdessä sidosryhmien kanssa vuoden 2013 parhaaksi iskulauseeksi valitun **Luomua. Ilman muuta.** -iskulauseen luomun viestintään. Sen sanomaa vahvistetaan luomalla sen tueksi luomun tarina. Tarinan kulmakivet luodaan yhdessä sidosryhmien kanssa viestinnän ammattilaisen vetämissä työpajoissa syksyn 2015 ja talven 2016 aikana. Tiivistetty tarinan runko kiteyttää ne keskeiset elementit, joita eri tahojen luomutarinoissa kannattaa tuoda esille kuluttajien kiinnostuksen herättämiseksi. Yhtenäisellä tarinalla kirkastetaan luomun kuvaa.

Myös muille kohderyhmille (luomutuottajat ja ammattikeittiöt) luodaan tarinan kulmakivet kannustamaan niitä kehittämään luomutoimintaansa.

2. Hyvien käytäntöjen levittäminen ja todentaminen

Ympäristön ja eläinten hyvinvoinnin kannalta hyvien käytäntöjen kehittäminen ja jalkauttaminen on tutkimuksen, neuvonnan ja opetuksen työskäkaa. Pro Luomun vetämä koordinaatiohanke kokoaa erilaisia tutkimus- ja kehittämishakkeita yhteen ja levittää niiden luomia hyviä käytäntöjä media- ja verkkoviestinnän keinoin sekä sidosryhmille Luomufoorumissa.

Yhteistyössä tutkimuksen ja neuvonnan kanssa etsitään myös tarkoituksenmukaisia mittareita kuvaamaan hyvien käytäntöjen leviämistä.

3. Jatkuvan kehittymisen kannustaminen

Hyvät esimerkit tuottavuuden ja kannattavuuden kehittymisestä sekä kehittymistä osoittavien mittareiden seuranta motivoivat jatkuvaan kehittymiseen. Hyviä esimerkkejä tuodaan esille Luomuelintarvikepäivässä sekä viestimällä niistä median ja verkkoviestinnän keinoin. Alan yhteistyössä järjestettävien kilpailujen (Vuoden luomutuote, vuoden luomuviljelijä, Luomu SM -ammattikeittiö) nostetaan onnistumisia esille, kannustukseksi muille. Yhteistyössä sidosryhmien kanssa luodaan mittarit, joilla seurataan kehittymistä.

4. Byrokratian keventäminen

Luomusäädökset ja -valvonta ovat olennainen osa luomua ja luomun vahvuus. Ongelmia aiheuttavat kuitenkin toimintaa hankaloittavaksi koetut säädösten tulkinnat ja säädösten vaatima dokumentointi. Ongelmiin haetaan ratkaisuja lisäämällä viranomaisten, neuvojen ja toimijoiden vuorovaikutusta ja toistensa näkemysten ymmärtämistä. Ratkaisujen lähtökohtana on luomusäädösten noudattaminen vaarantamatta luomun luotettavuutta. Samalla kuitenkin haetaan toimintatapoja, jotka vähentävät tarpeetonta byrokratiaa, kustannuksia ja työtä.

5. Tavoitteiden toteutumisen seuranta

Pro Luomu seuraa luomumarkkinan ja tuotannon kehittymistä. Kuluttajien valintojen ymmärtämiseksi Pro Luomu teettää 1–2 kvalitatiivista kuluttajatutkimusta vuoden 2016 aikana. Tulokset julkaistaan ja ne ovat koko alan käytettävissä.

Keskeinen toimintatapa kehityksen seurannassa ja sen ymmärtämisessä ovat tuoteryhmäkohtaiset arvoketjuryhmät. Ne paitsi seuraavat markkinan ja tuotannon kehittymistä myös tunnistavat kyseisen ketjun keskeisiä ongelmia ja hakevat niihin ratkaisuja. Tällä hetkellä toiminnassa on luomulihan, luomumaidon ja luomukasvisten arvoketjuryhmät. Lisäksi yhteistyössä EkoCentrian kanssa toimii HoReCa- arvoketjuryhmä ja Vilja-alan yhteistyöryhmä VYR:n vetämänä luomuviljaryhmä. Vuonna 2016 perustetaan luomuluonnontuotealan arvoketjuryhmä.

6. Yhteistyö

Pro Luomu kokoaa luomuarvoketjun toimijoita oppimaan yhdessä ja tekemään yhteistyötä. Yhdistyksen jäsenten vuosikokousseminaarit sekä vuotuinen Luomuelintarvikepäivät ovat hyviä tilaisuuksia kokemusten jakoon ja yhteistyön rakentamiseen. Yhdistys järjestää myös yhteisiä messuesiintymiä sekä organisoii yhteistutkimuksia.

Pro Luomu välittää tietoa myös luomun kansainvälisistä markkinoista sekä kannustaa ja kokoaa luomualan toimijoita osallistumaan aktiivisesti Food from Finland- vientiohjelman vienninedistämistöimiin ja vientikoulutuksiin.

Tämä ohjelma on syntynyt alan toimijoiden näkemyksistä ja tarpeista luomualan kehittämiseksi. Strategiaryhmänä on toiminut Pro Luomu ry:n hallituksen puheenjohtaja Ilkka Alarotu, hallituksen jäsenet Miska Kuusela, Saska Tuomasjukka ja Sami Kuoppamäki sekä Tuomas Salusjärvi Valiolta. Ryhmän kirjuriina on toiminut Marja-Riitta Kottila.

1.10.2015

PRO LUOMU

LUOMUA. ILMAN MUUTA.